

Lehdistötiedote 28.6.2023 julkaisuvapaa

Ruotsin ja Suomen yhteistyön hedelmiä Tornionlaaksossa

Tornionlaakson koskikalastusperinne nimettiin Ruotsissa ehdokkaaksi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Toiveissa on saada Suomi virallisena hakijana mukaan monikansalliseen hakemukseen.

Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta hyväksyttiin vuonna 2003. Jo 181 valtiota on liittynyt sopimukseen, jonka tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, taata eri yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön tietämystä ja ymmärtää sen tärkeä merkitys. Sopimus painottaa perinteen välittämistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä ihmisten osallisuutta kulttuuriperintöön.

Koskikalastusperinne Tornionlaaksossa on arvokas kulttuuriperintö. Niinpä maaliskuussa 2023 lähti Ruotsin ISOF:lle (Institutet för språk och folkminnen) Ruotsin ja Suomen paikallisyhteisöjen yhteinen hakemus saada Tornionlaakson lippokalastusperinne ehdokkaaksi kansainväliseen Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Lippoajat pitkin liponvarsineen ovat tuttu näky molemmiin puolin rajaa Tornionjoen koskilla. Lisäksi perinteeseen liittyy käsityöperinnettä ja tapoja, jotka ovat siirtyneet vuosien aikana sukupolvelta toiselle ja kala on antanut elantoa perheille ja elämyksiä koskilla vieraileville.

Perinteenharjoittajat molemmiin puolin vapaana virtaavaa rajajokea, Kukkolankoskella ja Matkakoskella, ovat tehneet vuosia töitä perinteen jatkumisen hyväksi ja ensimmäinen iso askel on nyt otettu, kun ISOF valitsi koskikalastusperinteen seuraavaksi ehdokkaaksi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Seuraava askel prosessissa on saada Suomi mukaan kumppanimaana monikansalliseen hakemukseen. Suomi on jo ollut mukana prosessissa ja virallisen päätöksen Suomen osallistumisesta hakemukseen tekee opetus- ja kulttuuriministeriö Museoviraston esityksestä syksyn 2023 aikana.

Mukana kulttuurin vaalimisessa ja hakemuksen valmistelussa perinteenharjoittajien ohella ovat myös päähakijana toimiva, Tornion ja Haaparannan yhteinen Tornionlaakson museo (Tornedalens museum), Haaparannan kunta ja Tornion kaupunki, jonka kärkihankkeita on Kukkolankosken kestävä kehittäminen.

Valinnan tehnyt asiantuntijaryhmä perustelee valintaa seitsemän hakijan joukosta sen kansainvälisyydellä, vesiin liittyvällä kulttuuriperinnöllä, toimivalla yhteistyöllä ja pitkään jatkuneella työllä perinteen jatkumon hyväksi. Asiantuntijaryhmä mainitsee myös yhteiset talkoot ja yhteisöllisyyden, jonka perustana on myös yhteinen meän kieli.

Aiemmin aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon on Suomesta päässyt saunakulttuuri, kaustislainen viulunsoittoperinne sekä yhteispohjoismainen limisaumaveneperinne. Tämän vuoden joulukuussa odotetaan päätöstä monikansalliseen käsivalmistettua lasia koskevaan hakemukseen.

Ruotsi on mukana limisaumaveneperinnettä koskevassa hakemuksessa. Lisäksi tarinankerrontaperinteeseen liittyvän Satumuseon perinnetyö löytyy hyvien suojelukäytäntöjen rekisteristä. Loppuvuodesta nimettäneen avainviuluun liittyvä perinne ja myös karjamajakulttuuriin liittyvä hakemus on lähetetty Unescoon yhdessä Norjan kanssa.

Miten asia etenee? Kun myös Suomi on vahvistanut virallisesti osallistumisen, aloitetaan varsinaisen kansainvälisen hakemuksen valmistelu. Se jätetään Unescolle Ruotsin kulttuuriministeriön toimesta, Suomi kumppanimaana maaliskuussa 2025.

Positiivinen päätös hakuprosessissa tuntuu erityisen hyvältä yhteisen rajat ylittävän yhteistyön tuloksena ja näin elävän kulttuuriperinnön juhluvuotena 2023, kun Unescon sopimus täyttää 20 vuotta.

Lisätietoja:

Titta Kallio-Seppä, Tornionlaakson museo, johtaja +358 50 5971557

Markku Vaaraniemi, perinteenharjoittaja, Kukkolankoski +358 40 5590836

Lena Antti, perinteenharjoittaja, Matkakoski, +46 70 6358127

<https://levandekulturarv.se/konventionen-i-sverige/sveriges-arbete-med-konventionen/kontakta-oss>

<https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/aineeton-kulttuuriperintoe>